

Sağlık ve Gariplik

Ecz. Sertaç Okay

Ülkenin sağlık sektörüne bakıldığı zaman büyük açmazlar, derin ve uzak geçmişli problemler, kangrenleşmiş vaka misali uygulamalarla karşılaşmak mümkün. İrdelemeye devam ettiğimiz zaman klasik bir söylem, sohbet sonlarının kurtarıcısı olarak ortaya dökülür dillerden : "Aslında tüm sorun sistemde; Bu sistem böyle olduğu müddetçe bu iş böyle gider!" ve sair örnekler. Biz toplum olarak çözümü olup olmadığını pek de önemsemeden problem peşinde koşmayı çok severiz; hele bir de problemi bulduysak çözüm artık umurumuzda değildir; her şey bunun etrafında dönmeye başlar. Konuşmalar, suçlamalar, konuşmalar... sürüp gider. Çözüme ulaşalım dediğimizde çözüm de tektir bizler için; farklı çözüm, çok yönlü yaklaşım gibi tavırlar alerji yapar bünyemizde. Tüm reçetörler bundan rahatsızlık duymak adına çalışmaya başlar.

Meslek örgütünün yayınladığı bu dergide ülke ilaç kullanımını üzerine birkaç problemiden bahsetmek ve çözüm yollarını naçizane irdelemek istiyorum. Ülkenin hasta nüfusu ile ilaç sarfiyatı incelendiği zaman dengesiz rakamlarla karşılaşıldığı görülüyor. Ben bu anketleri ve bağlı olarak sonuçlandığı rakamları oldum olası hiç sevemedim; çünkü bizleri ve yaşamlarımızı tanımlarken, yani insana dair tanımlardan bahsederken mekanik yuvarlak dilimlerle veya uzun - kısa çubuklarla soğuk rakamları birleştirerek; mutlu/mutsuz, iktidarlı/iktidarsız, dindar/laik, sağcı/ solcu, AB'ci/AB karşıtı vb etiketlerle tasnifleyebiliyorlar. (Ancak istatistikler nüfus - tüketim ikilisi bakımından karşılaştırıldığı zaman yukarıdaki örnekler

Bir gün önce anadilinde konuşan, evde, sokakta, çarşıda birbirini anlayan insanları bilmedikleri bir dili konuşmaya zorlayan, kendi dillerini konuştuklarında dayak, ceza, hakaret yaptırımları uygulamayı meşrulaştıran kararlardan bahsediyorum.

kadar uzak ve soğuk gelmiyor. Çünkü bilimsel verilerden bahsediyoruz.)

İlaç sarfiyatındaki dengesizlik bilinçsiz ilaç kullanımına işaret ediyor. Ve bu olay da temelde insan sağlığına verebileceği zararların yanı sıra ülke ekonomisine getirdiği ek yükü de büyük bir sıkıntı yaratıyor. Sözelimi eksik/yanlış antibiyotik kullanımından dolayı ülkede bakteri suşlarının direnç karakteri kısa sürede değişebiliyor, hipertansiyon ilaçlarının basamak uygulamasındaki eksiklikler aşamalı tedavide sıkıntı yaratabiliyor; bir sonraki tedavide etkili ilaç arayışı hastaya geri dönülmez zararlar verebiliyor ve benzeri örnekler çoğaltılabilir.

Bu noktada kurtarıcı olarak görebileceğimiz Klinik Eczacılık ve Akılcı İlaç Uygulamaları adı altında bir hareketten bahsedebiliriz. Hareket diyorum çünkü gerçekten Prof. Vehbi İzzettin ve çalışma arkadaşlarının Türkiye' de uygulanması açısından çok büyük uğraşlar verdiğini, sürekli seminerler, konferanslar, panellerle yayınlamını sağladığını biliyoruz. Bu hareket yukarıdaki bahsi kısa ama kendi uzun ve büyük problemlere çözüm getiriyor; amacı hastanın düzenli, gerekli, yeterli ilaç kullanımını sağlamak, eş amaçlı olarak gereksiz ilaç tüketiminin önüne geçerek olası sorunları ortadan kaldırmak. Uygulamanın içeriğini bir kısmımız aldığımız eğitimlerden, bir kısmımız mesleki ve ilgili birimlerin yayınlarından biliyoruz. Uygulamanın primer ve temel basamağı Eczacılar ve Eczaneler olarak kabul ediliyor. Önemli görev Eczacılar (bağlı olarak teknisyenlere) düşüyor. Benim söylemek istediğim nokta şu: bu öğretinin bölgemizde, yani Kürt nüfusun yoğunlukta yaşadığı bölgelerde uygulanabilirliğini

gerçekleştirmek... Biliyoruz ki bu ülkede tek gecelik kararlarla dilini kullanamayan, cahil (!) konumuna getirilmek istenmiş insanlarımız var. Bir gün önce anadilinde konuşan, evde, sokakta, çarşıda birbirini anlayan insanları bilmedikleri bir dili konuşmaya zorlayan, kendi dillerini konuştuklarında dayak, ceza, hakaret yaptırımları uygulamayı meşrulaştıran kararlardan bahsediyorum. Burada bu konuyu tartışmaya başlarsak sayfalar yetmeyecektir; tekrar konuya dönecek olursak Klinik Eczacılık ve Akılcı İlaç Kullanımı çalışmalarının bölgemizde uygulama aşamasının sağlıklı gerçekleşebilmesi için ne yapılabilir sorusunu cevaplamak gerekiyor? Yukarıda da bahsettiğimiz gibi bölgemiz insanlarının tamamına yakını Kürtçe konuşuyor. Eğer gerçekten amaç insan kavramına saygı, insan sağlığı için duyulan kaygı ise uygulamaların Kürt dilleri ile yapılması gerekiyor, yani özellikle bölgede görev yapan eczacılarımıza eğitimin Kürt dilleri ile verilmesi gerekiyor. Belki karşı görüş olarak orada Türkçe kullanılıyor diye patırtılar çıkabilir. Peşinen söyleyeyim bu uygulamaların hedef hasta kitlesinin büyük bölümünü de kronik hastalığı olan hastalar oluşturuyor; bölgemizde yeni ve genç nesil dışında haklı olarak Türkçe bilinmiyor veya tam olarak kullanılamıyor. Yani hedef kitleye özellikle kendi diliyle ulaşılması gerekiyor. Halkımız baskı, özellikle zorunlu göç ve köy yakma olaylarından sonra ki sadece köyleri değil geleceklere ve umutları da yakılmıştır, daha bir mahzun hale gelmiştir. Siz hastaya ilaç kullanımını Türkçe anlattığınızda anlamasa dahi anlamış gibi yaparak ilaçlarını alıp gidebiliyor. Bu mahcubiyetin sebebi de yaşadıkları acılardır. Tekrar vurgulamak istiyorum samimi olarak Türkiye’de aynı gözetmeksizin insanımızın sağlığını düşünüyorsak rasyonel çözümlerin önünde değil yanımızda durmalıyız.

Uygulamanın içeriğini bir kısmımız aldığımız eğitimlerden, bir kısmımız mesleki ve ilgili birimlerin yayınlarından biliyoruz. Uygulamanın primer ve temel basamağı Eczacılar ve Eczaneler olarak kabul ediliyor. Önemli görev Eczacılara (bağlı olarak teknisyenlere) düşüyor.

Gün içerisinde birçok gariplikle karşılaşılıyor, sürekli birilerine anlatıyoruz, şaşınıyoruz, anlamlandırmaya çalışıyoruz, bunlar üzerine yoğunlaşıyoruz. Yaşamda öylesine olaylarla karşılaşılıyor ki öznelerin nasıl bir araya geldiğine akıl sır erdiremiyoruz? İnsan gerek var mı diye düşünmekten alıkoymuyor kendini. Düşündükçe bazen kader diyoruz bazen tesadüf ama yine de gariptiriz? İşin sırrını araştıralım dediğimde karşıma çok ilginç bir öykü çıktı bunu sizlerle paylaşmak istiyorum. Eski bir Madagaskar mitosuna* göre günlerden bir gün Tann Driananaharri canlıları yaratmak istemiş, o da oğlu Ataokoloynona’yı (Anlam olarak ‘Ne Garip Şey’e denk geliyor) yeryüzünün koşullarını incelemesi, yeryüzünde canlıların yaşayabileceği ortamın olup olmadığına bakması için dünyaya göndermiş. Ataokoloynona, ortamı kolaçan etmek amacıyla gökten yere inmiş ama ne görsün; yeryüzü öylesine sıcakmış ki, dayanamamış, serinlik bulabilmek için yerin içlerine dalmış, bir daha dönmemiş. Tann, oğlunu bekleyip durmuş, bekleyişler sonuçsuz kalınca ve oğlunun dönmediğini görünce, Tann uşaklarını, oğlunu aramaları için yeryüzüne göndermiş. Tannın uşakları, yerde, binbir zorluk içinde, Tann’ın oğlunu arayıp durmuşlar; bu arada çoğalmışlar da çoğalmışlar. Ataokoloynona’yı bulamadıklarını bildirmek için, “ne yapmaları gerektiğini” öğrenmek için, Tann’ya ulaklar göndermişler, hala ulak gönderip duruyorlar. Ama dönen olmuyor. Onlar da, ne yapacaklarını bilemediklerinden hep Tann’ın oğlunu, Ataokoloynona’yı, Ne Garip Şey’i arayıp duruyorlar. Yani tüm yaşam bunun etrafında dönüyor. Meğer insanlar garip olanı bulmak adına dünyaya gönderilmişler. Düşünüyorum da insanın bulması gereken ne garip şey kendisi galiba; çünkü yaşamdaki tüm garipliklerin odağında insan ve uzantıları duruyor... Sağlıcakla kalın, esen kalın, insan kalın...